

Finansdepartementet

2024-06-25

Remissvar: Regler om avstängning av statligt anställda

(Fi 2024:00814)

Sveriges universitetslärare och forskare, SULF avger härmed remissvar på denna promemoria.

SULF är ett förbund inom Saco som organiserar lärare, forskare och doktorander och som samlar mer än 22 000 medlemmar där merparten arbetar inom det statliga avtalsområdet. SULF är medlem i förhandlingsorganisationen Saco-S vars kollektivavtal täcker de statliga myndigheterna under regeringen samt ett antal andra arbetsgivare som valt att vara medlemmar i Arbetsgivarverket.

Även om SULF har förståelse för att en bestämmelse om avstängning kan behöva införas i lagen om offentlig anställning har vi ett antal invändningar mot förslagen i promemorian. Det är av yttersta vikt att en bestämmelse om avstängning inte kan användas lättvindigt och att den omgärdas av ett regelverk som säkrar detta samt att arbetstagaren under en avstängning behåller sin lön och andra anställningsförmåner.

Vi ifrågasätter starkt att det inte ska föreligga en skyldighet för arbetsgivaren att iaktta bestämmelserna i MBL 11-14 §§ inför ett beslut om avstängning. I promemorian anförs att ett beslut om avstängning behöver kunna fattas skyndsamt. Det kan här noteras att dessa bestämmelser medger att förhandling sker efter att beslut fattats om det finns synnerliga skäl vilket vi anser vara en tillräcklig ventil i vissa undantagsfall där beslut behöver fattas snabbt. Vidare anförs att en avstängning bara ska ske om det finns sakliga skäl. Det är just

sådana frågor som med fördel hanteras i en förhandling och en sådan process kan också bidra till att färre ärenden når domstol. Det kan här erinras om att Arbetsdomstolen har uttalat att de anställdas intresse av trygghet i anställningen främst ska beaktas genom att arbetstagarens organisationer vid primärförhandlingar enligt medbestämmandelagen eller enligt avtal har möjlighet att påverka arbetsgivarens bedömningar och beslut (AD 2010 nr 46). Denna princip bör enligt SULF gälla även inom staten och det är också olyckligt om staten genom lagstiftning ensidigt ger sina egna arbetsgivare undantag från allmänna principer. En sådan ordning är inte i linje med den svenska modellen.

SULF välkomnar att promemorian, till skillnad från den tidigare utredningen, föreslår att ett beslut om avstängning ska kunna prövas interimistiskt i domstol. I annat fall kan en avstängning pågå under mycket lång tid utan att det går att få den prövad även om arbetsgivaren förhåller sig passiv vad gäller att utreda omständigheterna eller om en rättslig process mot arbetstagaren pågår under lång tid.

Till skillnad från förslaget i utredningen om att skadestånd endast ska kunna utgå för formfel anser SULF att skadestånd även ska utgå om en domstol fattat ett slutligt beslut om att avstängningen var otillåten. Skälen för det är dels att avstängning är en mycket ingripande åtgärd som får stora konsekvenser för individen och hans eller hennes karriär men också att det kan leda till inkomstförlust i och med att rörliga lönetillägg kan påverkas under en avstängning till skillnad från när fullmaktsanställda stängs av i och med att dessa alltid har förtroendearbetstid. Argumentet att ett skadeståndsansvar vid en felaktig avstängning kan göra att arbetsgivare avstår från att stänga av en arbetstagare är också underligt mot bakgrund av att många andra arbetsrättsliga beslut är skadeståndssanktionerade bland annat för att ingripande beslut gentemot en arbetstagare inte ska fattas på lösa grunder.

SULF anser att ett beslut om avstängning ska tidsbegränsas till högst 30 dagar i taget såsom den tidigare bestämmelsen i Saco-S kollektivavtal var utformad. Det går heller inte att blunda för att det finns en motsägelse i att det i promemorian framhålls att en avstängning ska vara tillfällig och inte pågå längre än nödvändigt och samtidigt föreslå att den inte vara tidsbegränsad.

SULF välkomnar att särskilda regler ska gälla för avstängning av fackligt förtroendevalda.

SULF vill påtala att det kan behövas en del förtydliganden kring lagtexten i vissa fall. I promemorian anförs att det kan vara nödvändigt att stänga av en arbetstagare om en åtgärd har vidtagits för att åtal ska väckas mot honom eller henne. Det kan här behöva förtydligas vad detta innebär och om det kan innebära att en enskild gjort en polisanmälan mot en arbetstagare?

SULF har ingen invändning mot att doktorander inte ska kunna stängas av, men vill påtala att syftet med undantaget delvis uteblir då inte alla som är antagna till utbildning på forskarnivå är anställda som doktorander enligt högskoleförordningen utan kan ha annan anställning vid ett lärosäte (t.ex. som universitetsadjunkt) eller en anställning vid en annan myndighet än ett lärosäte. En sådan anställning sker ofta med stöd av ett centralt kollektivavtal som medger tidsbegränsad anställning av doktorander. Detta avtal "Avtal om tidsbegränsad anställning av doktorander vid vissa statliga myndigheter" från 2009 är i praktiken en kopia av högskoleförordningens relevanta bestämmelser. Att ha olika regelverk

för olika doktorander enbart utifrån vilken grund anställningen vilar på är olyckligt. Ska syftet med undantaget uppnås, att inte försena forskarutbildningen, bör förbudet således kopplas till antagning till utbildning på forskarnivå och inte enbart till anställning som doktorand enligt högskoleförordningen.

Vidare ser vi att det finns en del oklarheter kring vad som gäller för doktorander med anställning för det fall de stängs från studierna med stöd av bestämmelserna i högskoleförordningen mot bakgrund av att de är såväl anställda som studenter och kan utföra andra arbetsuppgifter än egen forskarutbildning.

SULF:s inställning

SULF avstyrker:

- att ett beslut om avstängning inte ska vara tidsbegränsat
- att arbetsgivaren inte ska vara skyldig att tillämpa bestämmelserna i MBL 11-14 §§ inför ett beslut om avstängning
- att undantaget från möjligheten att stänga av en arbetstagare begränsas till att endast gälla studerande på forskarnivå som innehar anställning som doktorand enligt högskoleförordningen

SULF tillstyrker:

- att Statens ansvarsnämnd beslutar i frågor om avstängning när det gäller arbetstagare som är anställda genom beslut av regeringen samt arbetstagare som utan att vara anställda genom beslut av regeringen har en verksledande eller därmed jämförlig ställning
- att arbetstagaren behåller sin lön och andra anställningsförmåner under en avstängning
- att fackliga förtroendemän inte kan avstängas med mindre än att det inte är förbjudet enligt lagen om facklig förtroendemans ställning på arbetsplatsen
- att doktorander inte ska kunna stängas av om förbudet utsträcks att gälla alla som är antagna till utbildning på forskarnivå
- att en möjlighet till intermistisk prövning av ett beslut om avstängning införs
- Under förutsättning att ett beslut om avstängning ska vara tidsbegränsat i max 30 dagar och att det ska finnas en skyldighet att iakttä bestämmelserna i MBL 11-14 §§ inför ett sådant beslut tillstyrker SULF att en möjlighet till avstängning införs i lagen samt promemorians övriga förslag

Lars Geschwind,

Förbundsdirektör

Robert Andersson

Förhandlingschef